

FOGLALAT: Magyarország és Erdély (kinevezés; Kisfaludy-társaság; pesti takarékpénztári közgyűlés; a magyar akad. tagjai tisztelgése gr. Teleki ő. excj. Széchenyi gr. szónoklata mellett; Szatmármegye: szükséges fölvilágosítás az ismételt zavaros gyűlésre; sa. t.; Torontalmegye: adózási számvetés, türelem ritka példája Beeskelházán, időjárás, köz. inség; Szabolcsmegye: irnokügy, névváltoztatás; bácsi felszólítás; zsidó ügy, utkésztetés; abauji dolgok sa. t.; ezafolat a debreczeni reform. collegium oktatási rendszere ügyében; erdélyi országgyűlés sa. t.) Spanyolország (a minisztérium nagy többséget nyert; sa. t.) Anglia (készületek a porosz király elfogadtatására; sa. t.) Franciaország (a minisztérium a követkamrában nagy többségre számíthat; adatok a moszka-francia illedéki kérdéstről; elegy sa. t.) Törökország. Értésítő. —

Magyarország és Erdély.

Ő. es. sa. ap. kir. fels. Dessewffy Gyula grófot Zemplénmegye főjegyzőjét a tisztánbenni ker. táb. tisztel. birájává mélt. legkegy. kinevezni.

Ő. es. sa. ap. kir. fels. legkegy. megengedni méltóztatott, hogy a pesti k. 30adnál a tisztviselők száma, addig is, míg a 30adok közelebbi általános szabályoztatása megtörténik, ideiglen sa. olyképen szaporíttassék, miszerint az említett 30adnál még egy 2dik ellenőr 800 ft. évdíjjal, három tisztirnok, mindegyik 250 ft. évdíjjal, ugyszinte három áruvizsgáló, mindegyik 500 ft. évdíjjal, egy raktárnok 400 ftal, három raktársegéd, mindegyik 300 ftal, végre három felvigyázó, mindegyik 150 forinttal sa. illő szálláspénzzel alkalmazzassék. Az ugyanotti 30dos évi díja pedig 1200 ftra emeltetett. — A. um. m. kir. udv. kam. a pozsonyi kir. sóhivatalnál megürült k. sóárszedő-tisztségre P o p p e l Imre helybeli ellenörködő sómázsamestert alkalmazá.

M. Széchenyi István gr. urnak mint a m. Akademia másodelnöke sa. igazgató és tiszt. tagjának szónoklata mellett f. hó 17kén tisztelgének örvendő üdvözléssel a m. tudom. társaság budapesti tagjai nm. széki gr. Teleki József szeretve tisztelt elnöküknek Erdély kormányzójává kineveztetésén, de sajnos fájdalommal egyzersmind annak történéstől elvesztésén. Rövid, velős, szíves szavakban ömleszté ki e' kettős indulatot a szónok gr. ur, hason szívű és szelleműleg hangzott ezekre a' válasz sa. ugy hiszszük, hogy az egész magyar világnak a' Világ meleg szavai által leghivebben tolmácsolhatjuk ez egymással küzdő öröm sa. bánatérzelmét. Koronőr gróf Teleki Józsefnek erdélyországi főkormányzóvá kineveztetését öröm és fájdalom közti tudatjuk polgártársainkkal, mert a' megelégtetés, mellyel szeretett testvérhazánkat szilárd és tiszta kezreke bizatva szemléljük, a' ki nem pótolható veszteség érzete által van keblünkben elkeserítve. A' mennyit nyer Erdély e' kinevezés által, annyit vesz Magyarország: sa. mikor Erdély talán még csak sejdíti nyeresége mértékét, mi az élet és tapasztalás által tanítva veszteségünk nagyságát tökéletesen érezzük. Mint biró, tisztviselő, az ország főkormányzójává tagja, törvényhozó, országos küldöttségek elnöke és tagja, író, tudós-társasági elnök, vallásos felekezeteinek főnöke, iskolai főgondnok, főispán, a' működés és hatás e' különböző mezéjén Teleki József gróf, mióta a' közélet téreire fellépett, pályáját minden időben és körülmények közt, soha nem csüggedő lelkesüléssel, feddhetetlen öntudatban, fáradhatlan munkássággal futotta meg, kisérve a' köztiszteltől sa. bizodalomtól támogatva, melly a' mélyen tisztelt országfi iránt az utolsó országgyűlésen oly ritka egyhangúsággal nyilvánult. Illy férfítól megvalni érzékeny csapás e' hazának sa. kettősen érzékeny oly időpontban, mikor szellemi mozgalmink forrongási közt, a' kiegyenlítés lelkének közélet és országos tanácskozások körében közbizodalom által gyámolt képviselőre oly nagy mértékben vanszüksége. Az egyik fényes csillagától megfosztott haza hála sa. áldás érzeteivel kíséri tehát az új főkormányzót fényes hivatásába, sa. csak abban lelendi fájdalomnak enyhülését, hogy őt egy szeretett testvérhonnak engedni által, mellyel jó és bal szerencsében, és így nagy férfiakban is szívesen osztózik.

A' Pestmegye pártfogása alatt álló hazai első Takarékpénztár-egyesület f. január 9kén tartott közgyűlési jegyzőkönyvének hitelesítése sa. a' már eddig több pontban változást szenvedett szabályok rendbeszedése iránti intézkedhetés végett f. január 23dik napjára, délelőtti 10ed fél órára a' pártfogó tektes megye egyik termében közgyűlést rendelt, mellyre minden t. cz. részvényes ur és asszonyság tisztelettel hivatalos. Pesten január 16kán 1842. Szalay József titoknok.

(Kisfaludy-társaság.) A' Nemzeti-könyvtárnak második füzte, melly Kisfaludy Károly minden munkáinak 2dik füzetét hozza, megjelent: sa. a' költő első időszakbeli színműveit folytatva, magában foglalja e' harmadik füzetet: „Stibor vajda”, dráma 4 felv., a' „Kérők” vigj. 3 felv. és a' „Pártütők” vigj. 3 felv. Ara az előleges jelentés szerint 40 kr. e. p. A' sajtó alatt levő harmadik füzet tartalma leszen: „Szécsi Mária”, dráma 4 felv., a' „Gyilkos”, vigj. 1. felv. „Kemény Simon” dráma 2 felv., „Janus Pannonius v. Barátság és nagylelkűség”, drámai költemény, és „Irene” szomorujáték 5 felv. — Azon tisztelt előfizettséggyűjtők, valamint előfizetni kívánók megnyugtatására, kiknek megrendeléseik fogamat nélkül maradtak, miután ez új kiadás két hét alatt mind elkelt, jelentjük, hogy az első füzet újra sajtó alatt van, sa. addig is, míg kijöhetne, a' másodikikat veendik az előleges feltétellel, t. i. az átvett és az utolsó füzet utóbbi vételekor csak 40 kr. leszen fizetendő. Az egész munka júliusig készül el. — Emlékeztetőleg jelentjük még, hogy a' „Kisfaludy-társaság évlapjai”, mellyek két kötetben a' társaság 1836—40ki muakálatait és történeteit foglalják magokban, 3 ftért e. p. Eggenberger J. és fia pesti könyvárusok, sa. általok a' két haza minden hiteles könyvárusainál folyvást kaphatók, v. megrendelhetők. Pesten, jan. 12. 1842. Tóth Lőrincz, titoknok.

Szatmármegyéből a' köv. már 4 hét óta várt levelet kaptuk a' dec. zavaros gyűlés rajzához felvilágosításul, melly hiedelmünk szerint eddigi közleményünk kiegészítésére szinte mellözhetetlenül szükséges: Közgyűlésünk, mellyről e' rövid tudósítást írjuk, nevezetes vala sa. azért nevezetes, mert emlékei elszomorítottabbak, semhogy hamar felejtethetnének. A' haladás 12 pontjai Szatmárban megbuktak! így sohajtanak némellyek: gyávaság. Hát annyi esemény, mióta a' világ áll, nem tanítaná-e meg bennünket: miképen a' böles, ki minap emelé közöttünk lelkes szótát a' jog ügyében, igazságot monda, midőn állita, hogy életre való eszme, egy gondolat, melly a' haladásé, melly milliók agyában foganszott, az em beriség könyvéből ki nem törölthetik, mielőtt legkülönbemű eredsényit leraká, sa. megtermé-

kenyíté a' századot, melly övé. A' mi a' 12 ponttal történt, ne bántson senkit. Ha ama javaslatok felvirágzásunk postulatumi gyanánt fognak elismertetni, nem vesznek el, mert az eszme nem fictio, hogy visszaváltására egy körlevél elegendő legyen. Elszomorított csak azon körülmények, mellyek között azon pontok bukása eszközöltetett. Ime a' közgyűlés egyszerű vázlat. Midőn dec. 6án megyei teremünkbe léptünk, még a' tanácskozások kezdete előtt, már alig telénk helyet; nemesség gyülekezett fel: sa. magokviselete már kezdetben sejteté, hogy esendben maradni nem fognak. Még sept. közgyűlésünk után jártak hirdetévények szerzte a' megyében tudtul adni, hogy mai napon 4 szolgabíró fog választani. Ezért a' gyűlekezett, mondák némellyek. „Nem adózunk” felszólalának többen a' nemesek közül. És nem sokára elérkezék az első alispán megnyitni a' gyűlést. Üdvözölő beszédében elmondá: miképen a' mai napra tűzött választás tárgyában a' nm. h. tanácsból intézvény, sa. a' főispántól levél érkezett, mellyek felveendők. Sa. a' főjegyző az üdvözölő beszédet alig viszonzá, Uray Bálint kir. tan. fellépett indítványával a' 12. pont ellen. Beszélt alkotványról és nemesi jogokról, sa. fejtegette, hogy azok leg-sarkalatosbjai mint vannak ama pontok által veszélyeztetve. Beszélt adóruól sa. ez volt refrainje, hogy azon pontok egyikében az áll, mintha Szatmármegye nemessége a' házi adót elvállalta volna. Felhívá azért a' nemességet kimondani: miképen az iránt soha nem kérdezett meg, kimondani hogy azon pontokat, mint nem az egésznek, hanem csak némellyeknek művét, magáinak nem ismeri: azokat megsemmisíti, sa. ezt az ország minden törvényhatóságával tudatja. És hatalmas zajjal kiáltá a' nemesség: „nem fizetünk adót.” Ne várja senki, hogy az erre következett nyilatkozásokat terjedelemben adjuk elő. Ha e' mai gyűlést minden részleteivel, kifakasztott szemrehányásával, és sok keserűséggel leírni akarnók, tényeket kellene sorolnunk-el, sa. hozzájuk commentárt készítenünk, hogy megértésenek, sa. talán akkor is csak magunkat érdekelnének. Tehát csak általános képet adunk. Az indítványt egy pár táblabíró pártolá, a' gyűlés többi óráit az ellen-szólók nyilatkozási, a' töméredek közbekialtozás és szűnni nem akaró láрма foglalák el. Az ellenkező nyilatkozások veleje ez: A' 12. pont egyikében sem áll az, hogy Szatmármegye nemessége a' házi adót már elfogadta. A' 6. pont, mellyen az indítvány alapul, az 1486ki törvény megújítását tárgyalja, azon törvénynek, mellynek erejével épen az indítványzó (b. ur) alispánasága idejében a' megyevár költéségei, a' pestvárosi színházra, és az utakra tett ajánlatok nemességünkre kivettettek. Ez újítás is pedig a' többi ponttal egyetemben még esupán javaslat, melly választmányra bizatott: sa. ha az véleményét a' közgyűlés elibe terjesztendi, leszen ideje, hogy felette a' nemesség határozzon; melly időt bevárni annyival szükségesebb, minthogy most sincs jelen az egész nemesség, hanem főleg csak egy pár helység felingerelt lakosai. — Mind ezt azonban a' mi auditoriumunk — nem, visszavonjuk e' szót, melly itt helyén nincsen — a' minemességünk nem hallgatá. Szót tevének felebb a' közbentartó lármaról, még ebből nem sejtethő, minő szerep az, mellyet nemességünk néhány ellen betanultak, sa. az egyetem a' közrend ellen folyó szűnyű valóságát játszottak. K. . . . I. . . . vala első, ki az indítvány ellen fölkelte. Még nem szóla sa. már „nem halljuk,” egy mondat sem fejezte be, „már nem helyes” zengett a' teremben. És sokkal tovább állt, mint beszélt, sa. nemcsak ő, hanem azok is, kik utána felszólamoltak. Az elnök alispán váltig igyekezett esendet csinálni: de híjában. Annnyira nőtt végre a' zaj, oly fokra hagott a' rendtelenség, hogy a' főjegyző, ki előbb széksértési büntetéssel intette a' zajongókat, midőn ennek semmi sikerét nem tapasztalá, sa. tanácskozások lehetetlenségére figyelmeztetve az elnök alispánt, kérte, hogy a' gyűlést azonnal oszlassa el; D. . . . P. . . . pedig kijelentvén, melly igen szégyenli, hogy épen járásabeli helység csinál illy zavart, szépen kérte, hogy esendesülnének el. Mind híjában. A' láрма azután sem szűnt, sa. nem a' tanácskozás, hanem csak az idő haladt, míg az aljegyző utóbb tiszt-társas felszólítását ismételve, kijelenté: hogy a' főjegyző itt hagyta a' termet sa. ő is kénytelen lesz távozni. Az első alispán azonban próbálta még a' gyűlést rendre igazítani, de kevés sikerrel és állapotunk olyan vala, hogy több nyilatkozó a' láрма által kifakasztva, abban hagyá a' beszédet, elmémltak és leültek. JE' rendtelenségek közepett ránk alkonyodott: sa. az elnök alispán némi módosítással a' felek véleményét végzésre akarta egyenliteni; hanem D. . . . P. . . . indítványára a' nemesség votumot kiáltott. És az elnök alispán kimondá: miképen még sokan kívánnak e' tárgyan nyilatkozni. . . . Ekkor a' zaj és felhőmályban botok emeltettek az ajtó felől; előbb a' jegyzők, utánok mások székről zoldaszatra, onnan a' terem felső részébe nyomultak. „Votum, votum!” kiáltások zúgásban, míg mindenki ajtót keresett. — Más napra viradánk sa. közele ismét a' gyűlés órája. A' várnagy szabály szerint bejelenté ezt a' másod-alispánnak, hozzáadván egyzersmind, hogy a' nemesség botokkal felkészülve a' terembe rohant már. E' jelenést a' másodalispán írásba foglaltatta. És ugyanezzel jelent meg a' várnagy az első alispánnál is, ki mihelyt a' terembe érkezett, a' botok lerakását rendelé. És ezt tisztársának megüzente mind a' mellett, hogy némellyek ellenzették: ki válaszképen ezt felelte, hogy a' tegnapi történetek és mai fenyegetőzések után, mellyek nekie bejelentettek, rendes tanácskozást nem remélhetni. És elmaradt ő, elmaradának az ellenzéki tagok, számos táblabíró és tisztviselő. És a' gyűlésben egy két szó alig hallatszék az indítvány ellen; kik jelen voltak, vagy hallgattak; vagy a' kárhözottatott pontok semmiségét pártolák. Igen sokan nyilatkoztak sa. mindnyájan bátorságban valának; míg végre az indítvány végzés erejére emeltek és a' jegyzőkönyv még ott melegében meghitelesítették. A' textus felett némi tusakodás történt, minek eredsénye lett, hogy a' 12 pont úgy törölletett-el, hogy a' 6d. cikkelyen kívül, melly még csak praetrio alá se jöhessen, a' többi pont, a' mennyiben fizetést írt, nem foglalnak magokban, választmányunk adatott ki. — Nem tartánk azokkal, kik a' 12 pontban megannyi embryókat láttak, de viszont azokkal sem, kik már az által, mert indítványoztattak, téjjel és mézzel folyó Kanaánt képzelének határainkon. Mi ugy gondolkoztunk: ja vaslatok, mellyek más honban javak már, mellyekről nálunk előbb könyvek irattak, azután egyes megyékben egyenként, kisebb nagyobb különbséggel, el is fogadtattak, összeszedve hozattak szőnyegre; sa. hittük, hogy sok változást, sok lapitást kell még szenvedniük, míg salakjaiktól megtisztulnak, és eljö az idő, hogy reakok az élet várakozók. Mert az eszmének is korai vannak, mellyeket kevesebb vagy több idő alatt, de csakugyan megfut; sa. ha mi Hegelt nem tanultuk is, hogy triplieismusából okoskodhassunk, ekéink mellett ragadt ránk annyi bölcesség, hogy a' buzából, mellyet ősz elején elvetettünk, karácsonra nem várunk kenyéret. Csak azt akarjuk mondani, hogy a' 12 pont esetén nem aggdóunk; az sem bánt,

hogy az esetet körlevelek fogják hirdetni, mert hiszen felel érte — Szalay szerint — az átalakulás e korában a' mának és tegnapnak nagyszerű küzdelme, csak erőt nem kell vala használni, csak nem vélemények ellen ingerültséget készíteni, ezért nem felelhet, ennek következményéért jót nem állhat senki. E' miatt aggodunk mi; mert felhá az erő 's mérközésre vezet. Az utóbbi történetek igazolják szónokát. Elmulván ugyan a' másodnap gyűlés, voltak kik dicsekedve emlegeték annak esendes voltát, 's hogy ottan bizony hátorrággal lehetett tanácskozni, 's hogy kár volt az ellenvéleményűeknek elmaradni. És a' köv. napi gyűlésből nem maradának el; de nem jöttek magokban; oldalokon egy sereg nemesség állt, melyet mai napig nem láttunk, ellenében a' másik seregnek, melyet az első napon már ismerünk. Most már azt hittük, hogy minden, fenekestül felfordul, olly rendtelenség lett; míg végre megérkezvén az elnök alispán, kijelenté, hogy a' mint örül a' másodnap gyűlés esendes voltának, épen úgy sajnálja a' mai zavarokat, melyeknek azonban megvizsgáltatását el fogja rendelni. Utána Eötvös Mihály (b. akart szólni, annyit monda csak, hogy a' vizsgálat az első napi történeteken kezdessék. . . . 'S im egyszerre azok, kiket érdekle, olly zajt ütöttek, hogy többé semmit sem hallánk. Erőtelen tollunkkal nem bírjuk lefesteni mind azon rohamot és menedék-keresést, zajt és veszekedést, melyek itt egy szomorú képen mutatkoztak, míg a' köntösök tépése, hajbakapások, apróságok sikkasztása és valóságos kidobások elkövetkeztek; sőt még több ennél, mert egy nemes, fejbe is ütöttet a' középponti főbíró láttára, ki azonnal hajdukát parancsolt elő a' tettes elfogatására, mi azonban nem történt meg, sőt még nagyobb lármá lett utána. Mi nem tudjuk, ki volt-e mondva a' gyűlés eloszlatása; annyi igaz, hogy mindnyájan haza mentünk. Az ellenzéki oldalon állt sereget nem láttuk többet; de annál inkább a' másikat, mely gerjedelmében kívül a' teremen olly szabadságot vett magának, hogy még a' hidegebb vérék is azt gondolták, kuruczvilág van, és az első alispán elfogatási parancsot volt kénytelen kiadni; de sikert nem láttunk. A' köv. napon, mely a' gyűlés 4dik napja volt, a' tanácskozási terem ajtaján egy jelentés függesztetett ki arról, hogy a' tegnapi napon elszlott gyűlés ma ujlag megnyitattik 's mindenki tiltatott, hogy hozt hozzon. Az ellenzék tagjai 's még számosabban, mint a' másodnap gyűlésből, elmaradtak, 's úgy állt a' gyűlés ismét, mint másod napon. Az elnök alispán elmondá: mely kedvetlenül hallott némelly eselekedeteket, melyek tudomásra jöttek: 's előadott egy hozzá intézett jelentést, aláírva a' másod alispán, fő és alszolgabírók, tbirák, ügyészek, esküttek, irpokok, 's birtokosak által, kik kijelenték: miképen részükrol mindent elkövettek, hogy az anyagi erő eltávolíttassék, 's felszólítták az elnököt, hogy azon seregnek is, mely adóztatás színe alatt fölingereltetett, hazabocsátását eszközölje, vagy ha ez nem sikerülne, nehogy a' növekedő féltelenség beláthatlan szomorú véget érhesen, e' közgyűlést a' kedélyek lecsöndesültéig oszlassa el. Ugyanazok, kik ellen a' panasz szölt, sereglék körül a' zsoldszalt, és szó emelkedett, hogy a' gyűlések rendesen folytak, 's a' tegnapi zavaroknak is az volt fő oka, mert a' középponti főbíró egy nemeset el akart fogatni. „Cassatio“ kiáltá a' nemesség, „Actio“ kívánák némellyek. Az első alispán közbeszólására mindenik elmaradt; megvizsgálására azonban küldöttség rendeltetett. Ennek folytában utóbb egyszersmind a' gyűlések rendes volta jegyzőkönyvbe ígattatott, és a' főispánnak is följelenteni rendeltetett. — Még e' napon azok, kik a' főlebbi jelentést tették, nagy számban haza mentek. És a' gyűlések tovább folytak, elég renddel, mint mondják. Elhiszszük. — Volt idő, 's nem olly régen, hogy elfelejtettük volna, midőn megyénkben oda jutott a' dolog, hogy a' municipium munkálni megszűnt, és kormányunk fogá fel ügyünket. Ójonisten benünkét a' visszaeséstől, de mi bizonytal az akkori eseteket mostan potenciözva láttuk, 's ez utóbbi tévelygést nagyobbra tartjuk az elsőnél. Két párt állott akkor is egymás ellenében, küzdve anyagi erővel; mondá az egyik: „helyes“, mondá a' másik: „nem helyes“; 's egy goromba szó járult az egészhez, melyet ott helyben meg tudánk büntetni. Most az egyik fél kihallgatást kért, és a' másik kiáltá: „feszítsd meg“. És hijában állt a' törvénykönyv zoldasztalunkon, erőtlenek valánk a' rendet fentartani, vagy csak egy széksértési büntetést is teljesedésbe vinni, míg a' bántott rész felhiva látván magát, erőhez folyamodott az erő ellenében. Nem mentünk senkit; mert nincs semmi, mi nagyobb fajdalommal töltene el a' hazafi keblét, mint látni hogy az intelligentia tereme a' kar erejének küzdhelyévé leszen, látni a' példát, hogy csak egy pár helységnek kell akarni, 's a' mi híres helyhatóságunk dicsőséges semmivé válandik! és látni, hogy tanácskozás helyett elől a' hadakozás, hol sem vélemény, sem személy nincs többé hátorrággal, hol az erdvény ütlek és kidobás. És ez a' mi mostani gyűlésünknek legszomorubb eredménye: 's azért szomorú, mert nemzeti vesztély, mint a' p. Hirlap szerkesztője mondotta. Nem öbennök, t. i. a' nemesebben, fekszik a' hiba gyökere, hanem azokban, kik őket egyszerű tüzhelyüktől elvonva, eszközül használják; és nem a' dologról igyekeznek értesíteni, hanem a' személyt jegyzik ki, melyet istenelni vagy ördögölni kell; és csak egyszer a' vezér szavára esküdjének, elnézik, hogy szabadságukat az anarchiában leljék. A' ki hazáját szereti — értsen benünkét minden párt — még felhivas után is ovakodjék ettől. Mert ha így folynak dolgaink, betelik, a' mit a' haza nagy szónoka lelke elborulásában vérző szívvel jósolt; és e' levegő, melyet eleink vérpárájától megterhesítve szívunk, e' kenyér, melyet az ő sírhalmak felett aratunk, e' czimerek, melyeket koporsaikról lekapkodtunk, nem fogják itt a' magyar hazát megtarthatni. Többen.

Torna jan. 1én: Közlebbi múlt évnegyedes közgyűlésünk alatt előkerült többi közt az adóról való számvetés is, de azon szomorító eredményt mutatá, hogy minden lehető beszámítás megtételével 23,305 ft 14²/₁₀₀kr. tészen pengő pénzben az adóbeli hátramaradás, holott egy évi illetőség 17,868 59²³/₁₀₀kr.; mely tetemes tartozás ugyan a' közelebbi két év alatt előfordult 's a' megyének egy harmad részét tönkre vert jégeső és példátlan terméketlenség növeszté annyira; azonban némelly helységekben már az előtt is tetemes volt a' tartozás, mi egy részről a' lakosok tunyaságának, szegénységének, keresetmód hijányának, vagy a' birák hanyagságának is tulajdonítható; de más részről azon körülménynek is van erre befolyása, hogy az adó dolga még nálunk is a' régi hijányos rendszer szerint kezeltek 's benne régtől fogva legkissebb javítás sem történt, sőt az általam mintegy hat év előtt, az adó igazságos és tehetséghez mért aránybani felvetését, ugy a' személy 's vagyonösszeírásban teendő czélszerű javítását érdeklő javaslat még mai napig sem került tárgyalatás alá, hanem az akkor e' tárgyatban kiküldött választmány kezében nyugszik. Ez alkalommal vettett föl a' jövő, vagy is már beállott 184²/₁₀₀kr. évre is az adó, melyre vonatkozólag, Beregmegyének, a' hónapok elneveztetése iránt 's az évnek minden rendűk által egy időben kezdését megállapíttatni kívánó felszólítása alkalmával, alulirt által indítványoztaték az is, hogy vagy az adófelvetés létesse meg olly korán, hogy a' bekövetkező katonai év beállásával már az is ki legyen vetve, és az új bíró tüstint a' szedéshez foghasson, nem úgy mint most, hogy télelő közepén történik a' fölvetés, a' részletes kivetés pedig azután egy, két hónappal, mikor már harmad részétis be kellett volna fizetni! — vagy fogadtassék el 's állapíttassék meg országosan, miszerint a' katonai év is a' közönséges új évkor kezdessék, — de csupán az elsőre nézve mutatkozott némi haj-

landóság a' nélkül hogy határozatba ment volna. — A' tiszolczi türelmetlenség ellenében talán jól fog esni hallani a' közönségnek, hogy itt Tornamegyében Becské háza helységben, mely, kevés kivétellel, — reformátusokból áll, mult nyáron meghalván egy zsidó, az, minden ellenzés nélkül, a' közös sirkertbe temettetett el; mult télelő hóban pedig ugyanannak egy gyermeke halván meg, ámbár ekkor némely tulbuzgó lakos szót tett az oda temetés ellen, de azok is felvilágosíttatván a' felebaráti szeretet és keresztyéni türelem kötelességei fölől, lecsendesültek, és a' temetés ujra a' közös sirkertben szóellenzés nélkül vitetett véghez. Felvilágosított előjárók tehettek legtöbbet a' köznépnél az előítéletek 's türelmetlenség kiirtására, — 's hol ez kitérik, többnyire azoknak tulajdonítható. — Nálunk csak ma viradóra szűnt meg a' ködös és esős lágy idő, 's a' föld meglehetősen megfagyott, eloszolván a' ködök és fellegek, mint már igen ohajtottuk, hogy buja vetésinket a' hó leeste előtt lelegetelhetnők, nehogy kár érje a' hó alatt. A' közönség mindenütt növekedik 's a' kamra 's pinczetörések koronként szaporodnak, de azokból többnyire csak élelembelieket lopnak el, egyéb érintetlenül hagyatik. Adózóinkon már ugyan egy részben könnyítve van, mert a' Vallmoden vasas katonaság megyénk-ből eltelepíttetett; de a' Vilmos huszár ezred irnoki személyzete még itt maradt; de az úgy nevezett grationalék ettől is elvonatni rendeltettek. Lovász Miklós.

Sza b o l e s mult havi közgyűlésének kiemeltebb határozati következőkben összpontosulnak: Beregmegye kerékeső levelére, melyben abból eredt sérelmének pártolására hja fel a' RRet, hogy a' vegyes házasságok tárgyában ő felségéhez küldött feliratjokat kinyomatni kívánván, a' kassai könyvvizsgálat ezt a' budai elibe terjeszté 's így a' megyei nyilvánosság 's hitelesség törvénytelen korlátok közé szoríttatott: miután e' megyének hasonló kellemetlenségi valának, sérelmeik orvoslása végett felirást határozának ő felségéhez, 's a' megkereső levél az országgyűlési utasítások készítésével foglalkodó választmányra bízottat. A' nm. h. tanács levelére, melyben a' megyének, irnokai száma szaporítása iránt ismételt, kérelme ez úttal is megtagadtatik, ujjabb felírás határozatott annyival is inkább, mivel a' nem tudni mi okból, megtagadt irnok helyét napdíjassal kell pótolni, kinek fizetése az irnokét kétszer meghaladja. Az irnoki tetemes munkák kevesbitése végett, a' rendszerét előforduló czimzetek, több megye példájára a' levelezéshez alkalmazott iverken kinyomatni rendeltettek. A' nm. h. tanács tudunkra adá, mikép Nyiregyházán lakó Galának Dániel és Jánosnak legfelsőbb helyen megengedteték, nevüket „Galánfy“, — ugyanott lakos Jäger Danielnek pedig „Vadászy“-ra változtatni; mi a' 4 főbíró által közhírré tétetni rendeltetett. — Bács-Bodrognak azon felszólítására, hogy bizonyos Beliczay János ál nemes-leveleket gyártó elleni fenyítő perben hozott azon végzetét, miszerint ezentul megyénkől kiadandó sa' felszólító megyében kihirdetendő bizonyítványok egyenesen hozzá küldesse nek, megyénk Rdei fogadják el, ezen kívánat a' törvényes szokással ellenkezőnek tallátván, megiratni határozatott: hogy bizonyítványink fölött támadandó kétségét a' megyének, felszólítására mindenkor el fogjuk oszlatni. — Pestmegyének a' czélba vett ref. főiskola pártolása iránt felszólító levele szívesen fogadták 's bár egyes ajánlatok e' szent czélra már tétettek, mégis ez ügy mellett buzgó apostolkodás a' szolgabíráknak kötelességül tétetett. A' megyebeli zsidóközség a' nm. h. tanács intézvénye következtében, melyben az anyakönyvek rendes vitele 's elemi iskolák felállítása parancsoltatik, jelenté, mikép e' magas parancsot teljesítendők egymásközt szerződésre léptek 's pontosság tekintetéből egy főpapot választának: e' jelentés a' zsidók dolgaira ügyelő választmányának adatott ki megvizsgálás 's teendő javaslat végett. A' nemesi fölkelési pénztár rendbeszedésére megbízott küldöttség jelentése következtében a' tisztí főügyész a' hátralevő követelések behajtására utasítaték 's a' fegyverek rendbeszedése iránt javaslatot teendő biztosság neveztetett. — Az utak készíttetése iránt munkálkodott küldöttség azon jelentése, hogy ezt a' nemesség segedelmével a' fenálló törvények mellett eszközölhetőnek nem véli, hanem eziránt törvényt lát szorgalmazandónak, tárgyalás végett az orsz. gyűl. utasításokat készítő választmányhoz intézetett. Megyénk mérnöke, Szabó Mihály, helységink állomási távolságát mérvegetvén, munkáját azon kívánatával mutatá be, miszerint azt több példányban kinyomatni szükséges volna, 's a' bemutatott táblázat a' megye közmegelegülése kijelentése mellett kinyomatni határozatott. Köztisztletben álló főispánunk hadi adószedővé Elek Pál, házivá Porkoláb János tbirákat nevezé ki. Közgyűlésünk febr. 14ére, törvényszékünk pedig 21kére határozatott.

Rozgony, jan. 6ikán. Mult évi nov. 28dikán Kassán a' társalkodási egyesület rendes közülését tartá, melyben, mielőtt a' választmányi tagok megválasztattak, Keczer István főfelügyelőnek ritka, lélekisméretes 's jeles kezeleéseért, ugyszinte Utassy Zsigmond és Gleviczky András uraknak is többszöri szíves fíradozásikért köz akarattal köszönet szavaztatott, Oswaldt Sámuel pénztárnok ur pedig továbbra is hivatala viselésére megkéretett. — Értésére jutván az egyesületnek, hogy m. gr. Károlyi Lajos szeretve tisztelt főispánunk részvényesnek beirta magát, a' társaság ezen szívbéli örömet éljenekben nyilvánítá; 's azon nagylelkűségért, miszerint a' beiktatási táncvizgalmok kiékesített terem több százba került esinos izletű minden diszítványit az egyesületnek ajándékozni sziveskedett, a' társaság részéről teendő köszönet-mondásra küldöttség neveztetett. — Az iparegyesület, szép czéljai előmozdítására tekintetéből egyesületünk annak évenkénti 40 ft. p. p. fizetésével örökös tagjává lett. — Az ujjlag választott választmány névsora betű rendszerint következő: Baranyay István, Baszel Omodé, Demeczky Lajos, gr. Dessewffy Sámuel, Farkassányi Sámuel, Gönczy Gábor, Hagen Károly, Haincz János, Hegedüs István, Herczegh János, Hönl János, gr. Károlyi Lajos (köz akarattal megválasztatása küldöttség által tudtul adatott) Keczer István, Klestinszky István (legtöbb szózatall) Kloczko János, b. Luzsénszky Pál, Mesko Péter, Mihályi Károly, Novelly Imre, Oswaldt Sámuel, Patay Sámuel, Puky Antal, Rimanóczy Ferencz, Soós Ágoston, Szirmay Antal, Utassy Zsigmond és Várjon Gábor. — Dec. 9kén abaujmezei folytatva tartott közgyűléskor főispánunk két rendbeli levele olvastatott fel, egyikben a' gönczi járás alszolgabírájának Kadas Ká-

roly, másiban a' füzéri járás aladószedőjének Kelez Eduárd urak nevezettek ki. F. e. január 24kén rendkívüli fenyítő tszék fog tartatni, jövő közgyűlés február 14kén, 21kén fixum és polgári törvényszék, 28kán pedig fenyítő törvényszék veendi kezdetét. — Végre sok ködös, esős, egészségtelen idő után m. e. dec. 30kán nagy fel-szél támadván éjszaka erősen befagyott, a' fagyos hideg idő állandóságot látszik ígérni. — Vidékünkön az emberek igen halnak, jelesül a' gyermekek vereshimlőben, így falunkban rövid idő alatt 25 zsidó gyermek lett annak áldozatává. — Kassán m. e. és hó 21kén gutaütés következtében meghalt batiszfalvi és markusfalusi Mariássy Károly nyugalmazott huszár-alezredes, cs. kir. kamarás és sz. Móríz és Lázár jeles rendének vitéze élte 55dik évében. K. L.

(Czáfolat.) A' rendszeres intézetek haladásának nem kis emeltyűje, ha a' rendszerben foglalt, vagy annak kezelésében létező hibák iránt nyilvánosság útján szó emeltetik; de ez csupán a' szerénység figyelemben tartásával's ugy lehet sikeres: ha az állítások igazak, tullepve ezen határvonalt, nemesak gúnnyá, de bántalomná is aljasul a' legőszintébb szándékból eredett bírálat is. Illy szellemű észrevételek tettek az 1841ki Jelenkor 94ik számában a' debreczeni Collegium oktatási tárgyában egy nevetlen által, 's kötelességemnek tartva a' körömben levő egyes embereket is méltatlanul bántalva, annyival inkább érdemteljes testületeket gyöngye tehetségeim szerint védeni tudva azt, hogy a' megtámadtatott felek ellenjegyzetire gyakran mondatik: Cicero pro domo sua. Czáfólo ellenjegyzetimmal lépek elő tehát a' fentisztelt intézet mellett jelenleg is, ébresztvén azon magas érdem ismérete által, melyet a' debreczeni Collegium oktató-kara, nevelés és tudományos mivélésbeni fáradozása által szerzett és folyvást gyarapít — A' nevetlen közlő kitételei következők: „A' collegiumi tanítás- mód 's értelmi haladás vagy épen egy helyben tespedőnek, vagy csak igen lajhár módra haladónak nyilvánítatik, továbbá hogy a' Collegiumban a' régi debreczeni avult grammatika nyomán tanítanak a' magyar nyelvtant, 's hogy minden iskolai kézikönyv elkopott régiség, 's hogy csak hirében élne a' néhai boldogult elnökségnek azon indítványa 's végzése, hogy mindenféle iskolai kézikönyv újra dolgoztassék, sőt némileg újontan készítettessék, 's a' mellyek dolgoztattak is, kéziratban elrohadtak, vagy feledés homályába merültek.“ Ezen vádoló kitételeket bántalmas rágalomnak nyilvánítom, 's mennyiben itt helyben lakva, módom van a' tárgy fekvéséről valódi isméretet szerezni, a' dolgról következően nyilatkozom: A' magyar nyelvtan több év óta egy magyar literatura professora által egészen új rendszerbe vett, nyelvünk természetéhez 's fejlettségéhez szabott, a' gyermeki elme fölfogásához nyomtatás alá kész, de még most nyomos okoknál fogva csak a' tanítók kezein kéziratban forgó nyelvtan szerint tanítatik. A' felsőbb tanulmányokkal foglalkozók kezén egy elkopott vagyis avult kézikönyv sem forog a' zsidó biblián és görög újtestamenton kívül, mellyek a' hosszas használatban bizony jól elkoptak, a' többi tudomány széles ismeretű 's a' tudományok haladását szigorú figyelemmel kísérő 's követő érdemteljes oktatói-kar által szerkesztett munkák szerint tanítatik. Az alsóbb iskolai tanítványok új dolgozatú, bár még kinem nyomathatott kézikönyvek szerint adatnak elő. Az ábece egészen új, ki is van nyomva és utánnymotva is másutt, a' latin nyelvtan is egészen új, poesis és rhetorica új módszerrel adatnak elő. — A' helyesírást illetőleg meg kell vallani, hogy a' magyar kézikönyvek itt nagy részint meglehetősen ócska orthographiával nyomtatnak a' város könyvnyomó műhelyében; de azok ennek sajátjai lévén, nem igen az bizza ahozértökre a' helyesírási kijavítást, hanem marad a' régi mellett, kivált az olly kézikönyvekre nézve, mellyek iskolán kívül is használtanak. Az iskolai könyvek újra-dolgoztatása egy részben sikerült, elkészült 's elfogadtatott, 's kéziratban használtatnak, egy része munkában van, 's némelylek kijavítás végett szerzőiknek visszatartatnak, így sem feledés homályába nem merült az indítvány, sem el nem rohadtak a' kéziratok. — Minden intézetnek becsét sikeréről ítélni legezelszerűbben, és szerénység - sértés nélkül mutathatunk ezen anya-iskolából került, a' haza minden részeiben lakó, 's a' polgárzat különféle fokú hivatalait vagy magányos életet folytató számos derék növendékeire, mint ezen collegiumi részint elhunyt, részint még hivatalban levő, nagy tudományossággal 's magas erkölcsi mivéltséggel diszló oktatók fáradozásának eredményire, 's bátran kérdem: mutathat-e akármelylek nevelő intézet aránylag több derék férfira, kik kebeléből kerültek? 's ha több dícséretet mondanék ennél, tulságnak az sem ítélné, — 's midőn az elhunyt, 's még most is élő, 's magasztalást érdemlő oktatók fáradsága gúny és rágalom helyett hálás elismerést igényel, nem kevésbbé nyujtanak reményt az ujdun választott oktató egyedeik is a' tudomány haladásra nézve; ugy vélem nincs ember, ki a' collegiumot ismeri, hogy Vecsey, Csécsy, és Szűcs urakban, mint újabbban választott professzorokban, olly tudós férfiakat ne tisztelne, kik által a' régiebb érdemteljes oktatók koszorúja, méltányosan egészítették ki. — Nem akarom ezekben egyébiránt azt állítani, hogy a' 'non plus ultra' határ-kő eléretett, sőt valloim magam is, hogy sok javítanivaló van a' collegiumi dolgokban 's az idő mindig fejt ki újabb szükségeket, de látva superintendentiánk változott friserűjű smagas erényű előlülősége törekvésit, hitté vált reményem, és sugalja józan haladáson örvendő keblemek azon megnyugtatást, hogy ezen derék, több százados nevelő intézet hatása, érdemre alapult méltósága 's fénye, virágzóbb állapotra emelkedik. Kelt Debreczenben 1841. dec. fogytán. Balásházy János m. k. a. m. t. t. rendes tagja.

(Erdélyi Országgyűlés) A' dec. 22ki ülésben, mint már röviden említők, a' leirat azon ágára nézve, mellyben a' kir. főkörmányra bizatik a' hódolati czikket elegendő számú példányban kinyomatva ő fels. elibe terjeszteni, határozatott, hogy annak elegendő számú példányokban leendő kinyomatása iránt a' kir. kormányzék rendelkezvén, a' helyesírási hibák kiküszöbölésére a' bíráló biztosság ügyeljen fel, miután pedig a' példányok készen lesznek, a' KK. és RR. fogják ő felsége elibe terjeszteni. A' kinyomatott czikkek mellett küldendő feliratban egyszersmind ő fels. elibe fognak terjeszteni azon sérelmek, mellyek a' leopoldi hitlevél meg nem tartatásából következnek; jelesen a' hitlevél 1ső pontjára, mellyben a' bevett vallások szabadsága 's jogegyenlősége biztosítottatik, megfajdandó, hogy a' hat héti

oktatást parancsoló rendelet, sérelem ezen pont ellen, úgy az, hogy a' r. katholicusok mai napig is el vannak rekesztve consistoriumaik által igazgathatni vallási dolgaikat. A' 2dik pontra, mellyben egyesek és testületek kiváltsági biztosítottatik, fedeztessék fel: mikép mind a' személyt, mind a' vagyont biztosító kiváltságok számos sérelmet szenvedtek; a' nemesség házi sóját nem kapja; az egyházi és czimeres nemesek, úgy a' nemes székelység nagy része is adó és katonaság terhe alatt sínylik. A' 3ikra, mellyben Erdély törvényei megerősítettek, emeltessenek ki az alkotványon és sarkötvényeken elkövetett sérelmek, nevezetesen, hogy az alkotvány közelebről felfüggesztetett, mi annál aggasztóbb sérelem, mivel még semmi biztosítást nem nyertek, hogy ez többé nem történe. A' 4dikre, mellyben megtartatni ígértetik a' gyakorlott mód az országgyűlés, főkörmányszék, kir. tábla 's alsó székek tekintete körére nézve, fejeztessék ki, hogy az országgyűlés szerkezetében a' kir. hivatalosok nagy száma 's azok közül némelly 1834ben meghiva volt kir. hivatalosoknak az 1837ki, ugy a' mostani országgyűlésből lett kihagyatásuk által nagy sérelem történt. A' kir. főkörmányszék tekintete csökkenést szenvedett az által, hogy a' kir. kincstár annak kormánya alól kivétellett 's hogy az 1826ki rendszabály által a' székel katonaságra nézve, valamint az 1804ki szabályozás által a' szász nemzetre nézve is egészen új törvénykezési rendszer hozatott be. Az 5kre, mellyben ígérve van, hogy mindennemű hivatalra erdélyi hazafiak fognak alkalmaztatni, irassék fel, hogy a' kir. kincstár mellett mindig voltak 's jelenleg is vannak nem-hazafiak, 's a' kincstártaács maga is az udv. kamarai hatóság alá rendeltetett. A' 6ikra, mellyben ígértetik, hogy a' magszakadás vagy hűtlenség miatt fiscusra szálló javakkal érdemes erdélyi hazafiak fognak megjutalmaztatni, 's az ellenségtől visszafoglalt vagyonok régi birtokosaiknak visszaadnak, terjesztessék fel, hogy a' fiscusra szállott némelly jószág ninesen adományozva 's az ellenségtől visszafoglalt javak pénzen adtak el. A' 7dikre, mellyben kifejeztetik, hogy a' főhivatalok erdélyi hazafiakkal töltenek be, említtessék meg, hogy a' nemzeti főhadvezérség és székel kapitánysági hivatalok ninesenek betöltve, 's azonkívül, hogy a' székelnek mostani katonáskodásmódja törvényelleni, még azon sérelmet is látják a' Rdek, hogy a' ns székel nemzet keblében idegen nemzetbeliek viselik a' főhivatalokat. A' 8ra, mellyben a' főhivatalokra nézve választási szabadság biztosítottatik 's a' kir. megerősítés alá tartozó megyei és városi hivatalokra nézve a' megerősítési jog foglaltatik, jelöltessék ki, miként a' főhivatalokrai választásban sérelem történt az által, hogy némelly névsorból egynél több egyed neveztetett ki; a' megyei hivatalokra nézve több egyed felküldetése kívántatik, mint a' törvény rendel, 's ez okból több megyei választás megsemmisített. Mind a' fő- mind a' megyei hivatalokra nézve a' választási szabadság tetemes sérelmet szenvedett a' helyettesítés által. A' 9re, mellyben a' 12 személyű kir. főkörmánytanács tagjai száma vallásuk szerint meghatározatott, kik közt legyen a' szebeni királybíró is, fedeztessék föl, hogy a' ns szász nemzet ispánja nem törvény-szabta választásnál fogva ül a' kormánytanácsban. A' 10ikre, mellyben az országgyűlés évenkénti tartatása biztosítottatik, sérelmül hozassék fel, hogy az országgyűlések esztendőnként nem tartatnak meg. A' 11re, mellyben a' tiszték fizetésének hordozása rendeltetik el, megjegyzendő, hogy mind a' kir. főkörmányszék, mind a' kir. tábla fizetésének egy része a' közpénztárra hárítottatott, holott ezen törvény szerint egészen ő felsége kincstárából 's a' fiscalis jövedelmekből kellene fizettetniök. A' 12re hogy annak nyomán mind háború, mind béke idején a' hitlevélbeli mennyiségen túlhaladó költséget ő fels. kincstárának kellene hordozni, 's minden árut piaci árában feltudni, még is a' községek törvényellenesen a' termékeket a' katonaság számára csekély áron kénytelenek kiszolgáltatni. Kiemelendő, hogy az App. r. 6. czime 7. cikkénél fogva a' községek fuvarozással nem is tartoznának. A' 13kra, mellyben biztosítás adatik, hogy a' vámok 30adok nem neveltethetnek, 's eddig szokatlan adózások nem hozatnak be, felterjesztendő a' vámok és 30adok iránti sérelmek. A' 14dikre, mellyben a' ns székel nemzet szabadságai és kiváltsági senuöl tartása biztosítottatik, fejttessék meg, hogy azok közül ma egy sem áll, sőt nevezetes törvényelleni sérelme létezik jelesen az adózás és mostani katonáskodásmódjára nézve. A' 15ikre, mellyben a' szabad kereskedés biztosítottatik, jelentessék ki, hogy kereskedésünk sok mértékben korlátoztatik, nevezetesen a' harminczadok által; a' sóvali kereskedéstől pedig a' nemzet egészen el van zárva. A' 17dikre, mellyben kifejeztetik, hogy szer- és szükség feletti sergekkel, honi katonaságból állitandókkal 's ő fels. kir. kincstárából tartandókkal a' n. fejdelemiség nem fog terhelhetni, 's a' német főhadvezér beligazgatási ügyekbe elegyedni nem fog, fedeztessék föl, hogy a' hadi sereg a' Comp. Const. II. r. I. czim. I. cikk 16dik pontja ellenére az ország hire nélkül neveltetett, 's nem merőben a' kir. kincstáról, hanem az adó emelt öszvegéből tartatik, 's a' főhadvezérség ezen pont sérelmével nemesak katonai, hanem különösen a' székel polgári ügyeibe is elegyedik. Végre a' 18dikre, mellyben az ingyen élelmezés eltöröltetik, említtessék meg, hogy az most is fenáll, mennyiben a' katonaság élelmezésére kívántató termékek nem valódi, hanem szabályszerű igen csekély áron térítettek meg. E' szerint a' leopoldi hitlevél 18 pontjai közül csupán a' 16dik, melly szerint a' földesurak dézmájokat kir. haszonbér mellett megtarthatják, állván törvényes erejében, hivatkozva az 1791 óta felterjesztett több feliratra, hódoló tisztelettel 's fiui bizodalommal kéressék meg ő felsége, hogy azon hitlevelet mint az ország és uralkodó ház közti alapegyezvényt, törvényes erejébe visszaállítani, 's mint ezen, úgy más ezelőtt felterjesztett sérelmeit hazánkknak klmsen orvosolni méltóztassék. — Az idején. 4kén tartott országos ülésben 8 kir. leirat olvastatott fel: 1.) a' rendszeres biztosságok, 2.) a' tisztválasztás, 3.) visszacsatolt részek, 4.) a' magyarorsz. viszályok alatt Erdély hiteles helyeire került 's az 1725- és 1729ki pozsonyi törvényezikkek nyomán kiadandó némelly, közállományt 's magányosakat illető oklevelek, 5.) az Erdély és magyarországi Krassómege közti határszéli egyenetlenség, 6.) a' magyar nyelv, 7.) a' k. előadások tárgyalása, 8.) némelly ajánlott honosítandók iránt. Az elnök a' rendszeres biztosság tárgyát tűzvén ki napi rendre, a' RR. azt határozaták, hogy előleg a' sorozat felett fognak tanácskozni. — Ns Zarándmege kir. hivatalossá nevezett egyik országgyűlési követe gr. Gyulai Lajos helyébe majd általános szavazattal gr. Teleki Eleket

